

ลักษณะเด่นของภาพยนตร์โคลงและภาพยนตร์เรือ
พระนิพนธ์ของเจ้าฟ้าธรรมาธิเบศร

นางสาวนิตยา ตันทีโอภาส

003638

ศูนย์เอกสารประเทศไทย
THAILAND INFORMATION CENTER

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต
แผนกวิชาภาษาไทย

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2520

I 16930188

2

THE PREDOMINANT CHARACTERISTICS OF PRINCE THAMMATHIBET'S

KAP HO KHLONG AND KAP HE RUA

Miss Nitaya Tanta-O-Bhas

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements

for the Degree of Master of Arts

Department of the Thai Language

Graduate School

Chulalongkorn University

1977

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาค้นคว้าหลักสูตรปริญญาโทบัณฑิต

(Signature)

.....
(ศาสตราจารย์ ดร. วิศิษฐ์ ประจวบเหมาะ)
คณบดี

คณะกรรมการตรวจวิทยานิพนธ์ *(Signature)* ประธานกรรมการ
(ศาสตราจารย์ วัชรวิ รมยะนันท์)

..... *(Signature)* กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. คมคาย นิลประภัสสร)

..... *(Signature)* กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ศักดิ์ศรี แยมนัคคา)

อาจารย์ผู้ควบคุมการวิจัย ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. คมคาย นิลประภัสสร

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

หัวข้อวิทยานิพนธ์เรื่อง ลักษณะเด่นของภาพหอโกลงและภาพพะเหเรือ
พระนิพนธ์ของเจ้าฟ้าบรมธิเบศร
ชื่อ นางสาวนิตยา กันทโสภาส
แผนก ภาษาไทย

หัวข้อวิทยานิพนธ์ ลักษณะ เคนของภาพยห่อโคลงและภาพยเหเรือ
พระนิพนธ์ของเจ้าฟ้าธรรมธิเบศร

ชื่อ นางสาวนิตยา คันทโอภาส

แผนกวิชา ภาษาไทย

ปีการศึกษา 2519

บทคัดย่อ

วิทยานิพนธ์เรื่องนี้ ผู้วิจัยมุ่งศึกษาพระนิพนธ์ประเภทภาพยห่อโคลงและภาพยเหเรือของเจ้าฟ้าธรรมธิเบศร โดยละเอียด เพื่อหาลักษณะ เคนและสุนทรียภาพในบทพระนิพนธ์ตลอดจนศึกษาลักษณะนิราศ อันช่วยเสริมให้บทพระนิพนธ์ดังกล่าวได้รับยกย่องให้เป็นวรรณกรรมชั้นเยี่ยม

ผู้วิจัยแบ่งวิทยานิพนธ์ออกเป็น 6 บท บทแรกเป็นบทนำ กล่าวถึงเหตุจูงใจที่ทำให้ผู้วิจัยสนใจคนควาและเรียบเรียงวิทยานิพนธ์เรื่องนี้ บทที่สอง กล่าวถึงเจ้าฟ้าธรรมธิเบศรกับพระนิพนธ์ประเภทภาพยห่อโคลงและภาพยเหเรือ ช่วงแรกผู้วิจัยกล่าวถึงพระประวัติโดยสังเขป และวิจารณ์ว่าพระนิสัยบางประการมีอิทธิพลต่อบทพระนิพนธ์เพียงไร ช่วงที่สอง บรรยายความเป็นมาและแผนผังของคำประพันธ์ประเภทภาพยและโคลง ตลอดจนข้อสันนิษฐานของผู้เกี่ยวกับภาพยห่อโคลงและภาพยเหเรือ บทที่สาม ว่าด้วยลักษณะนิราศในภาพยห่อโคลงและภาพยเหเรือ พระนิพนธ์เจ้าฟ้าธรรมธิเบศร ผู้วิจัยได้เสนอความเห็น ว่า ลักษณะนิราศมีส่วนทำให้พระนิพนธ์ของเจ้าฟ้าธรรมธิเบศรเป็นที่เลื่องลือจับใจผู้อ่านมาทุกสมัย บทที่สี่ ว่าด้วยสุนทรียภาพในภาพยห่อโคลงและภาพยเหเรือ พระนิพนธ์เจ้าฟ้าธรรมธิเบศร ผู้วิจัยได้เสนอข้อคิดว่าสุนทรียภาพประการหนึ่งคือ ลักษณะสัมผัส เคนทั้งประเภทสระและประเภทพยัญชนะในภาพยและโคลง สุนทรียภาพอีกประการหนึ่ง คือการที่ทรงเลือกสรรคำ สำนวน ตลอดจนโวหาร เปรียบเทียบใดเหมาะสม แสดงให้เห็นถึงพระลักษณะพิเศษของพระองค์เอง บทที่ห้า ว่าด้วยจินตนาการและอารมณ์สะเทือนใจในภาพยห่อโคลงและภาพยเหเรือ พระนิพนธ์เจ้าฟ้า

ธรรมธิเบศร. ผู้วิจัยเสนอความเห็น ว่า ทรงใช้จินตนาการที่ไม่ซับซ้อนแต่ให้อารมณ์สะท้อนใจอันเนื่องมาจากการที่ผู้อ่านสามารถเข้าถึงบทพระนิพนธ์ได้อย่างดี บทที่หก เป็นการสรุปงานวิจัยพร้อมขอเสนอแนะ

ในการเขียนวิทยานิพนธ์นี้ ผู้วิจัยมีใ้ใช้ทฤษฎีโคทฤษฎีหนึ่งโดยเฉพาะ หากแต่เลือกมาใช้เท่าที่เห็นว่าเหมาะสม และยึดแนวที่พระราชวรวงศ์เชอ กรมหมื่นพิทยาลงกรณ์ ทรงเรียกว่าเป็นการ "อ่านละเอียด" โดยเน้นศึกษาจากบทพระนิพนธ์ภาพหอโคลง 2 เรื่อง คือภาพหอโคลงประพาสธารโศกและภาพหอโคลงประพาสธารทองแดง และภาพเหเรือ 1 เรื่อง คือภาพเหเรือ บทพระนิพนธ์เจ้าฟ้าธรรมธิเบศร ตลอดจนจนศึกษาวรรณคดีเรื่องอื่น ๆ ที่เห็นว่าเกี่ยวข้องกับการเขียนวิทยานิพนธ์นี้

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

9

THESIS TITLE The Predominant Characteristics of Prince
 Thammathibet's Kap Ho Khlong and Kap He Rua

NAME Miss Nitaya Tanta-O-Bhas

DEPARTMENT Thai Language

ACADEMIC YEAR 1976

ABSTRACT

The author of this thesis intends to study in detail Prince Thammathibet's Kap Ho Khlong and Kap He Rua to identify the prominent characteristics, the aesthetic value, and the 'Nirat' character of these highly-praised pieces of literature.

The thesis is divided into six chapters. Chapter One, the introductory chapter, describes the influential factors which lead the author to conduct this detailed study. Chapter Two deals with Prince Thammathibet and his Kap Ho Khlong and Kap He Rua. The first section gives a brief biography of the Prince, showing how his own temperament has influenced his works. The second section gives the origin and history of the Kap and Khlong together with theories of scholars in this field. Chapter Three deals with the characteristics of Prince Thammathibet's Kap Ho Khlong and Kap He Rua. It is proposed that the 'Nirat' characteristic has contributed much to the popularity of Prince Thammathibet's writings for men of all times. Chapter Four deals with aesthetic character of

Prince Thammathibet's Kap Ho Khlong and Kap He Rua. The author proposed that the aesthetic value of these pieces of Literatures comes first of all from the rhyme of both vowels and consonants in both Kap and Khlong. Another factor of aesthetic value lies in the choice of words, expression and suitable comparisons which bring out very appropriately Prince Thammathibet's own special characteristics. Chapter Five deals with the imagination and emotion of Prince Thammathibet's Kap Ho Khlong and Kap He Rua; the author gives the opinion that the use of imagination which is not confusing but rather feeling, helps the reader to understand the poetry. Chapter Six gives the conclusion of the study and the author's recommendations.

In this thesis, no particular theory is used by the author. Rather, suitable theories are chosen and used at different times. The author follows Prince Bidyalankarana's concept of thorough reading and emphasizes Prince Thammathibet's Kap He Rua and two pieces of Kap Ho Khlong namely "Kap Ho Khlong Praphat Than Sok" and "Kap Ho Khlong Praphat Than Thongdaeng" including other related literary works.

กิติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์เรื่องนี้ สำเร็จได้ด้วยความสำเร็จของผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. คมคาย นิลประภัสสร ซึ่งเป็นอาจารย์ผู้ควบคุมการวิจัย ได้กรุณาให้กำลังใจตลอดจนตรวจแก้ไขแนะนำในขณะที่ทำการวิจัย โดยมีได้เห็นแก่ความเห็น้อยยาก ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

กราบขอบพระคุณ ศาสตราจารย์ วัชรวิทย์ รมยะนันท์ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ศักดิ์ศรี แยมันดาคา ที่กรุณาเป็นกรรมการตรวจวิทยานิพนธ์ และกรุณาให้คำแนะนำที่มีค่ายิ่ง

ขอขอบคุณ พี่ ๆ เพื่อน ๆ และน้อง ๆ ทุกคนที่ให้กำลังใจ และช่วยเหลือทั้งด้านการจัดพิมพ์และการตรวจทาน ตลอดจนให้ความช่วยเหลือในด้านอื่น ๆ อย่างเต็มใจ และขอกราบขอบพระคุณ มาแหม่ม บุญประจักษ์ ทรพรทรานนท์ อาจารย์ใหญ่ของโรงเรียนมาแตร์เดอีวิทยาลัย ซึ่งเป็นผู้บังคับบัญชาของผู้วิจัย ที่กรุณาให้โอกาสแก่ผู้วิจัยในการศึกษาเพิ่มเติมครั้งนี้.

นิตยา ตันทโสภาส

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ค
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ช
บทที่	
1. บทนำ	1
2. เจ้าฟ้าธรรมธิเบศร์กับพระนิพนธ์ประเภทกาพย์ห่อโคลงและกาพย์เห่เรือ ...	4
2.1 พระประวัติเจ้าฟ้าธรรมธิเบศร์	4
2.2 คำประพันธ์ประเภทกาพย์ห่อโคลงและกาพย์เห่เรือ	8
3. ลักษณะนิราศในกาพย์ห่อโคลงและกาพย์เห่เรือ พระนิพนธ์เจ้าฟ้าธรรมธิเบศร์	15
3.1 ความหมายของคำว่า "นิราศ"	15
3.2 ลักษณะของวรรณคดี "นิราศ"	24
3.3 ลักษณะนิราศในกาพย์ห่อโคลงและกาพย์เห่เรือ พระนิพนธ์เจ้าฟ้า- ธรรมธิเบศร์	35
4. สุนทรียภาพในกาพย์ห่อโคลงและกาพย์เห่เรือ บทพระนิพนธ์เจ้าฟ้า- ธรรมธิเบศร์	48
4.1 ลักษณะสัมผัสส่cken	50

4.1.1	สัมผัสเคนในภาพย์หอโคลง	50
	สัมผัสเคนประเภทสัมผัสสระในภาพย์	51
	สัมผัสเคนประเภทสัมผัสพยัญชนะในภาพย์	55
	สัมผัสเคนประเภทสัมผัสสระในโคลง	59
	สัมผัสเคนประเภทสัมผัสพยัญชนะในโคลง	63
4.1.2	สัมผัสเคนในภาพย์เหเรือ	69
	สัมผัสเคนประเภทสัมผัสสระในภาพย์	69
	สัมผัสเคนประเภทสัมผัสพยัญชนะในภาพย์	75
	สัมผัสเคนประเภทสัมผัสสระในโคลง	77
	สัมผัสเคนประเภทสัมผัสพยัญชนะในโคลง	78
✓ 4.2	การใช้คำ	83
4.2.1	การใช้คำในภาพย์หอโคลง	85
	ภาพย์หอโคลงประพาสธารโศก	85
	ภาพย์หอโคลงประพาสธารทองแดง	96
4.2.2	การใช้คำในภาพย์เหเรือ	105
✓ 4.3	สำนวนโวหาร	120
4.3.1	ภาพย์หอโคลง	121
	ภาพย์หอโคลงประพาสธารโศก	121
	ภาพย์หอโคลงประพาสธารทองแดง	131
4.3.2	ภาพย์เหเรือ	135
✓ 5.	จินตนาการและอารมณ์สะท้อนใจในภาพย์หอโคลงและภาพย์เหเรือ- พระนิพนธ์เจ้าฟ้าธรรมาธิเบศร	143

5.1	จินตนาการ	143
5.1.1	จินตนาการในกาพย์ห่อโคลง	144
5.1.2	จินตนาการในกาพย์เห่เรือ	149
✓ 5.2	อารมณ์สะเทือนใจ	152
5.2.1	อารมณ์สะเทือนใจในกาพย์ห่อโคลงประพาสธาร โศก	153
5.2.2	อารมณ์สะเทือนใจในกาพย์ห่อโคลงประพาสธารทองแดง ..	157
5.2.3	อารมณ์สะเทือนใจในกาพย์เห่เรือ	160
6.	สรุปการวิจัยและข้อเสนอแนะ	163
	บรรณานุกรม	166
	ประวัติการศึกษา	170

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย